

Herr und Hund – Thomas Mann en Bauschan

Overal ter wereld zijn ze te vinden. Staand en liggend, uitkijkend over water of straten en pleinen. Ze zijn onbeweeglijk en soms bedrieglijk echt. Vereeuwigd omdat ze ons een verhaal kunnen vertellen. *Onze Hond* reist de wereld over en maakt een keuze uit de meest bijzondere standbeelden van honden. In deze aflevering zien we het levensgrote standbeeld Herr und Hund.

Thomas Mann met Bauschan, Gmund.

We zien een deel van het park in de Duitse gemeente Gmund am Tegernsee in de deelstaat Beieren. Als blikvanger een levensgroot, bronzen standbeeld van een man die in zijn linkerhand een wandelstok vasthoudt en in zijn rechterhand een klein stokje. Voor de man zit een hond (zijn hond), die de blik strak op het stokje richt. Het lijkt erop dat de man het stokje gaat weggooien, met de bedoeling dat de hond er achteraan gaat en het apporteert. Op de foto is dat niet duidelijk te zien, maar de man glimlacht. Alsof hij er plezier in heeft dat de hond zo gespannen afwacht.

Wie zien we?

De man, keurig gekleed in pak met vest en hoed, is Thomas Mann (1875-1955), die wordt beschouwd als een van de grootste Duitse schrijvers uit de 20ste eeuw. Zijn debuutroman *Buddenbrooks* verschijnt in 1901 en beschrijft de bloei en neergang van vier generaties van een machtig koopmansgeslacht in de Hanzestad Lübeck. Mann gebruikt zijn eigen familie als bron voor zijn boeken. Dankzij een grote erfenis van zijn vader, waarover hij op 21-jarige leeftijd kan beschikken, kan hij zich helemaal aan het schrijven wijden. Het succes van zijn boeken is zo groot dat de familie Mann, waar ze ook neerstrijkt, zich grote villa's kan veroorloven en langdurig in hotels kan logeren. Er is ook een vakantiehuis in de kunstenaarskolonie Nida, op de grens van Litouwen met Rusland. Een tweede wereldwijd verschenen boek is *Der Zauberberg* (De Toverberg), dat in 1924 verschijnt. In 1929 ontvangt Thomas Mann de Nobelprijs voor literatuur. Zijn boeken zijn in vele talen vertaald en onder andere *Buddenbrooks* werd diverse keren verfilmd. Met zijn vrouw Katharina ('Katia') Hedwig Pringsheim (1883-1980) en hun zes kinderen vertrekt Mann naar Zwitserland omdat Katharina door het Naziregime als half-joodse wordt gezien. Vanwege zijn antifascistische stellingname wordt Thomas Mann het Duitse staatsburgerschap ontnomen, waarna hij het Tsjechische staatsbur-

Thomas Mann, zijn vrouw en twee van zijn dochters voor hun zomervilla in Bad Tölz. Links ligt Bauschan en wie goed kijkt ziet zijn gevouwen oortjes.

erschap aanvaardt. Daarna woont het gezin in de Verenigde Staten, in Californië, waar Thomas Mann in 1944 Amerikaans staatsburger wordt. In de zomer van 1955, heel kort voor zijn dood, verblijft hij op vakantie in Noordwijk aan Zee, wordt daar ziek en overlijdt in het Zwitserse Kilchberg, waar hij ook is begraven.

Wat nog meer?

Thomas Mann is een echte hondenliefhebber. Op een aantal foto's is hij, in de diverse landen waar hij woont, in het gezelschap van honden te zien. Achtereenvolgens met een type Border Collie, een Poedel en een Duitse Herdershond. De boeken in zijn bibliotheek voorziet Mann van een ex libris (eigendomsmerk) met daarop hij zelf én zijn hond. Het beste bewijs van zijn liefde voor honden is zijn boek *Herr und Hund*, dat in 1919 voor het eerst verschijnt. Het is daarna niet alleen talloze keren herdrukt, maar ook in vele talen vertaald, in het Engels, Nederlands, Spaans, Frans, Italiaans, Zweeds, Fins, Turks, enz. In 1919 verschijnt de eerste Nederlandse editie, onder de titel *Baas en Hond* met als ondertitel *Een idylle*. Door recensenten wordt het boekje een subtiel meesterwerkje genoemd. Hoewel het al meer dan honderd jaar geleden werd uitgegeven, zijn de teksten zo eigentijds dat het ook gisteren kan zijn geschreven.

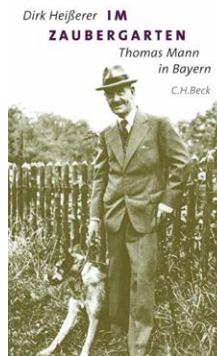

Thomas Mann, gefotografeerd in Amerika (1947) door de society- en modefotograaf George Platt Lynes. De hond is een zwarte Poedel. Dit portret kost 750 euro.

Lievelingshond Bauschan

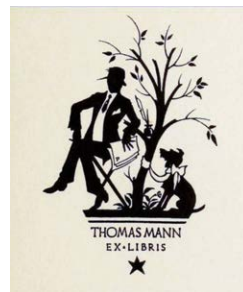
De in brons vereeuwigde hond die we zien is niet direct als ras herkenbaar; hij lijkt op een herdershond – met gevouwen oortjes en een lange staart – maar wordt in teksten een ‘Hühnerhund’ of ‘bastaard Patrijshond’ genoemd. Zijn naam kennen we: hij heet Bauschan en hij figureert ook in latere boeken van de schrijver. In de jaren tussen 1899 en 1927 brengen Thomas Mann en zijn gezin de zomer of de winter door aan de Tegernsee. In het kuuroord Bad Tölz bezit Mann een zomervilla en daar koopt hij Bauschan, zijn lievelingshond. Als Bauschan overlijdt worden alle reacties door de schrijver persoonlijk beantwoord. Dat zegt iets over de verhouding tussen Thomas Mann en zijn viervoeter.

In *Baas en Hond* schrijft Mann over Bauschan: “Hij voldoet niet aan de vereisten van een bepaald ras; voor een patrijshond is hij wat klein, zijn voorpoten zijn niet recht genoeg en de huidplooi rond de hals is wat te ruim. Bovendien heeft hij een soort snorrebaard. Maar ook zijn gedrag vertoont enige afwijkende eigenschappen; zoals elke rechtgeaarde hond houdt hij van de jacht, maar dan wel louter van het spel als zodanig. Een muisje wil hij nog wel eens verschalken, maar voor de rest interesseert de buit hem niet. Hij is eigenlijk teleurgesteld als het voorwerp van zijn spel levenloos op

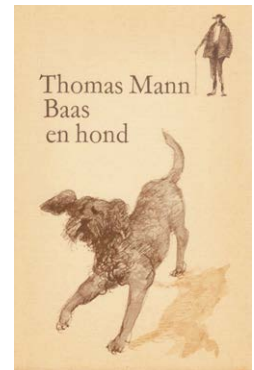

Dit boek, niet door maar over Thomas Mann, verschijnt in 2006. Op de cover staat Thomas Mann met zijn een Duitse Herdershond ‘Lux’. De foto werd in 1932 genomen, in München.

In 1986 verschijnt deze herdruk van Nederlandse editie van *Herr und Hund*.

Op het eigendomsmerk op de boeken van Thomas Mann zie je de schrijver zelf met zijn hond.

de grond ligt en niet meer meedoet, zoals dat het geval was met de fazant die hij weer vrijliet. Niet uit grootmoedigheid, maar omdat de situatie hem verveelde en naar zijn gevoel niets meer met de vrolijke jacht te maken had.”

De maker van het beeld

Als op 8 januari 1943 het luchtalarm in München afgaat, wordt Quirin Roth geboren. Alleen al in de regio Miesbach vervaardigt hij 19 sculpturen, bronnen en reliëfs. Hij wordt opgeleid aan de Kunstgewerbeschule in München en aan de Akademie der bildende Künste in Nürnberg. Vanaf 1966 werkt hij als freelance kunstenaar. Het standbeeld van Thomas Mann en zijn hond Bauschan in Gmund wordt in 2001 geplaatst. Het is zo levensecht dat veel passanten het hoofd en de rug van de hond aaien, waardoor er op die plekken een gouden gloed is te zien. In september 2021 overlijdt de kunstenaar op 78-jarige leeftijd in zijn woonplaats Dürnbach. ■

BEELMATERIAAL BIJ DIT ARTIKEL

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren te achterhalen van het beeldmateriaal. Dit is niet altijd gelukt. Wie recht op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl